

Cuvânt la Duminica a XI-a după Pogorârea Sfântului Duh

“Asemenea este Împărăția lui Dumnezeu omului împărat, care a vrut să se socotească cu slugile sale” (Matei 18, 23)

Despre darea de seamă ce are să ni se ceară și despre împăcare .

Nu trece repede, fără băgare de seamă, peste aceste cuvinte, ci privește la judecata ce se înseamnă aici; intră în conștiința ta proprie și gândește ce ai făcut în toată viața ta. Când auzi că Domnul voiește a se socoti cu slugile Sale, gândește că prin acestea se referă la împărați, căpetenii de oști și domni, bogați și săraci, slugi și stăpâni, în scurt, la toți. Căci noi toți ne vom arăta înaintea scaunului judecării lui Hristos.

De ești bogat, gândește că și tu odată trebuie să dai socoteală dacă ai cheltuit averea ta pentru desfătări sau pentru cei săraci, pentru lingușitori și măgulitori sau pentru cei nevoiași, pentru dezmierdări sau pentru faptele milosârdiei, pentru lux, mâncare și îmbuibare sau pentru ajutorul celor strâmtorați. Și nu numai pentru întrebuințarea avuției tale ai să dai seamă, ci și pentru felul în care ai câștigat-o, de ai adunat-o cu munca cea dreaptă sau prin răpire, prin zgârcenie și lăcomie de avere, de ai moștenit-o de la tatăl tău sau prin jefuirea sărmanilor și a văduvelor. Însă nu numai bogatul are să dea seama despre bogăția sa, dar și săracul despre sărăcia sa, de a suferit-o cu răbdare și cu mulțumire lui Dumnezeu, sau a fost trist și cărtitor și a hulit pronia, când a văzut pe altul întru îndestulare și prisosință, iar pe sine întru lipsă și nevoie.

Pe cei bogați îi va întreba Dumnezeu despre milostenia cea dată, iar pe cei săraci despre răbdare, dar nu numai despre răbdare, ci și despre milostenie, căci sărăcia nu face neputincioasă darea de milostenie. Dovadă la aceasta este văduva cea din Evanghelie, care a pus cei doi bani în cutia jertfelor, și cu toată micimea darului ei, a covârșit pe toți cei care aruncaseră acolo mult (Marcu

12, 42-43).

Și nu numai săracii și bogații, dar încă și stăpânirile și judecătorii trebuie să dea seama cu de-amănuntul dacă n-au vătămat dreptatea, dacă vreodată n-au rostit vreo hotărâre după favoare sau din nefericire, dacă n-au judecat vreodată strâmb, ademeniți de lingușire, dacă n-au prigonit, din răzbunare, pe cei nevinovați.

Și nu numai stăpânirile lumești, ci și înaintea-stătătorii bisericești trebuie să dea seama de purtarea dregătoriei lor, și tocmai ei au să fie supuși la cea mai ageră și mai aspră cercetare.

Propovăduitorul Evangheliei va fi acolo cercetat cu tot dinadinsul, dacă nu cumva el, din lenevire sau din altă pricină, a scăpat prilejul de a spune și a propovădui ceea ce era dator, dacă a făcut el însuși ceea ce propovăduia, dacă a spus el toate lămurit și n-a trecut nimic din cele ce slujesc spre mântuire.

Iar cel ce a ajuns la dregătoria episcopală, cu cât este mai sus, cu atât mai aspră socoteală trebuie să dea; dacă a ținut tare și drept învățătura cea adevărată, cât și dacă a sprijinit și apărat pe cei săraci; dacă a sfințit el la preoție numai oameni de treabă, și despre mii de alte lucruri.

La acestea se referă și Apostolul Pavel, când scrie către Timotei: „Mâinile degrabă să nu-ți pui (la hirotonie) pe nimeni, nici te face părtaș la păcate străine ” (I Timotei 5, 22). Încă și în epistola către evrei vorbește despre aceiași înaintea-stătători și rostește înfricoșate cuvinte: „Ascultați pe învățătorii voștri și vă supuneți lor, care priveghează pentru sufletele voastre, ca cei ce vor să dea seamă” (Evrei 13, 17).

Și nu numai pentru faptele noastre, ci și pentru vorbele noastre avem să dăm seamă. Când noi încredințăm bani slugilor noastre, cerem de la ei socoteală amănunțită despre toate; tot așa și Dumnezeu, Care ne-a încredințat cuvântul, va cere de la noi socoteală despre întrebuițarea lui. Cu asprime se va iscodi și cerceta, dacă noi n-am risipit cuvântul fără luare-aminte și fără folos. Nici întrebuițarea cea nebunească a banilor, niciodată n-a pricinuit așa de mare pagubă, ca și cuvintele cele nefolositoare și negândite. Dacă banii cheltuiți fără folos ne-a vătămat adeseori avuția noastră, cuvintele cele nefolositoare, adeseori au zăpăcit familii întregi și au răsturnat sufletele în pierzare. Paguba în avuție se poate iarăși îndrepta, iar cuvântul, odată grăit, rămâne grăit.

Iar că în adevăr noi trebuie să dăm seamă de cuvintele noastre, ascultă pe Hristos, când zice: „ Vă spun vouă că pentru tot cuvântul deșert, pe care-l vor grăi oamenii, vor da seamă în ziua judecății. Că din cuvintele tale te vei îndrepta, și din cuvintele tale te vei osândi” (Matei 12, 36-37).

Dar nu numai de ceea ce grăim, ci și de ceea ce auzim vom da seamă. Așa de pildă, când eu primesc o pâră mincinoasă asupra aproapelui meu, căci se spune: „Să nu ascuți vorbe mincinoase” (Ieșirea 23, 1). Deci, dacă și cei care primesc o vorbă mincinoasă se osândesc, cum se vor putea apăra clevetitorii și pârâșii cei mincinoși?

Dar ce zic eu despre cele ce noi vorbim și auzim, noi avem să dăm seamă și de cele ce gândim. Încă și Apostolul Pavel arată aceasta, când zice: „Mai înainte de vreme nimic să nu judecați, până ce Domnul va veni, Care va și lumina cele ascunse ale întunericului și va arăta sfaturile inimilor” (I Corinteni 4, 5). Așa, de pildă, când tu vorbești cu strâmbătate și cu inimă rea către fratele tău, cu gura și cu limba îl lauzi, iar în inima ta ești plin de ură și de zavistie către dânsul.

Toate acestea Hristos le va aduce la lumina zilei. Și pentru a arăta încă mai lămurit că nu numai pentru faptele noastre, dar și pentru gândurile noastre vom da seama, Domnul Hristos zice: „Tot cel ce caută la femeie spre a o pofti, iată a preacurvit cu dânsa întru inima sa ” (Matei 5, 28).

Păcatul, deși nu este vădit în faptă, ci se ascunde în inimă, totuși, prin aceasta nicidecum nu este fără de vinovăție.

Așadar, când tu auzi că Domnul voiește a se socoti cu slugile Sale, nu trece repede peste aceste cuvinte, ci gândește că aceasta privește toate clasele sociale, toate vârstele, pe toți, bărbați și femei. Gândește ce fel de judecată are să fie aceea și adu-ți aminte de toate păcatele tale. Căci deși noi le-am uitat, Dumnezeu nu le va uita, ci va pune înaintea ochilor noștri toate încălcările de lege ale noastre, dacă nu le vom fi stârpit încă aici pe pământ prin pocăință, mărturisire și prin iertarea supărărilor îndurate de noi.

Însă pentru ce se socotește Domnul cu slugile Sale? Nu pentru că El n-ar fi știut ceva, căci cum ar fi aceasta cu puțință Aceluia Care știe toate încă înainte de a se fi făcut? Ci pentru ca să te convingă pe tine, sluga Sa, că ceea ce datorezi, cu dreptate datorezi; și nu numai pentru ca să te convingi de datoria ta, ci și pentru ca tu să te slobozești de ea.

Pentru aceea, și Proorocul Isaia a trebuit să pună înaintea poporului iudeu păcatele lui. „Vestește

poporului Meu păcatele sale și casei lui Iacov fărădelegile sale” (Isaia 58, 1), nu numai pentru ca iudeii să le audă, ci și pentru ca ei să se facă mai buni.

Când împăratul din Evanghelie a început socoteala, a găsit pe unul care îi datora zece mii de talanți. Tot ce i se încredințase, cheltuise. Cu adevărat, o datorie mare! „Și el nu avea nimic”, zice Sfânta Scriptură, „cu ce să poată plăti”. Ce însemna aceasta: „el nu avea nimic”? Aceasta nu înseamnă altceva decât: El era lipsit de fapte bune și nu se îndeletnicise cu nici un lucru bun, care să i se fi putut socoti spre iertarea păcatelor. Adică faptele bune, ba încă și suferințele și necazurile, ni se vor socoti spre iertarea păcatelor.

Aceasta învață Hristos în pilda pentru săracul Lazăr, unde Avraam zice către omul bogat: „Pentru că Lazăr, în viața sa cea pământească, a răbdat atâtea rele, de aceea el acum se mângâie” (Luca 16, 25). Dar mai mult decât necazurile, decât bolile și suferințele, ni se vor socoti spre iertarea păcatelor lucrările cele bune, pe care noi le săvârșim de bună voie. Totuși, acea slugă n-a putut arăta nici o singură faptă bună, ci numai o covârșitoare povară de păcate.

„Fiindcă el nu avea cu ce să plătească, Domnul a poruncit să-l vândă”.

Tocmai dintru aceasta trebuie să recunoști tu iubirea de oameni a Domnului, că pe de o parte, se socotește cu robul, iar pe de altă parte, poruncește să-l vândă; căci amândouă le face ca să-l mântuiască. Din ce cunoaștem aceasta? Din cele de la sfârșit. Dacă Domnul înadins ar fi voit să-l vândă, cine L-ar fi putut opri de la aceasta? Dar pentru ce a poruncit să-l vândă, când El nu voia aceasta cu tot dinadinsul?

Prin acea îngrozire, El a voit să-i sporească frica, și aceasta voia a i-o spori pentru ca să-l silească pe acela să se roage. Iar la rugăciune voia să-l silească, pentru ca să-l poată ierta. El l-ar fi putut slobozi înainte de rugăciune, dar n-a făcut aceasta, ca să nu-l facă și mai rău. El putea să-l ierte înainte de a se socoti cu el, dar pentru ca acela să cunoască mărimea nelegiurii sale și să fie mai blând și mai milostiv către aproapele său, de aceea i-a arătat mai întâi mărimea datoriei sale, și apoi i-a iertat-o.

Toate acestea le-a făcut Dumnezeu pentru ca să înmoaie inima cea vârtoasă a aceluia. Iar dacă prin toate acestea nu se îndreaptă, atunci nu Dumnezeu, ci acela care nu se îndreaptă poartă vinovăția.

Socotiți acum în ce chip Domnul tratează pe slugă! „Sluga aceea, zice Sfânta Scriptură, căzând la picioarele domnului său, se ruga zicând: Doamne, mai îngăduie-mi, și-ți voi plăti ție tot”.

El n-a zis că nu avea cu ce să plătească, căci astfel este obiceiul datornicilor, ca ei, și când nu pot plăti, totuși făgăduiesc toate, numai să scape din încurcătură.

Ascultați acum voi, cei trândavi la rugăciune, luați aminte cât de mare este puterea rugăciunii! Sluga nu putea dovedi nimic bun, dar îndată ce el a alergat la rugăciune, a putut mișca pe domnul la compătimire. Așadar să nu obosim întru cerere și rugăciune! Cine era mai prihănit decât această slugă? Și el totuși n-a zis întru sine: „Eu nu mai am trecere la domnul meu, sunt plin de rușine și nu mă pot apropia de dânsul, nu pot să-l rog”. Așa zic mulți păcătoși cuprinși de o frică ce vine din iad și duce la iad.

Tu zici că nu ai trecere la Domnul? Tocmai pentru aceea întoarce-te la Dânsul, ca iarăși să dobândești încrederea. Acela pe care tu ai să-L îmblânzești nu este un om de care tu te-ai rușina, ci este Domnul Dumnezeu, Care mai mult decât tine însuși dorește iertarea ta. Tu însuși poate că nu te îngrijești așa de mult pentru mântuirea ta, precum El.

Tu nu ai încredere? Dar tocmai pentru aceea trebuie să ai încredere, căci cel ce vede că nu are nădejde de a se îndrepta pe sine, tocmai acela are mai multă nădejde la harul dumnezeiesc. Pe de altă parte, de asemenea, este cea mai mare rușine a voi cineva să se dezvinovățească pe sine înaintea lui Dumnezeu.

Cine face aceasta este un nelegiuit, chiar de ar fi fost cândva cel mai sfânt. Dimpotrivă, acela se va îndrepta care se socotește pe sine cel mai nevrednic. Aceasta o dovedesc fariseul și vameșul din Evanghelie. Așadar, să nu ne îndoim din cauza păcatele noastre, nici să fim fără de nădejde, ci să ne apropiem de Dumnezeu întru rugăciune, să cădem înaintea Lui și să-L rugăm, precum a făcut sluga aceea.

Să vedem acum în ce chip Domnul a iertat slugii datoria. „Și milostivindu-se domnul slugii aceleia, l-a slobozit și i-a iertat și datoria”. Așadar, nu te rușina a ruga pe Domnul, ci rușinează-te mai vârtos numai de păcatele tale; nu te îndoii și nu părăsi rugăciunea, ci apropie-te de Domnul chiar când ești păcătos, ca să-L împaci și să-I dai puțința de a-Și arăta milostivirea Sa prin iertarea păcatelor tale. Dacă te temi a te apropia de Dânsul, împiedici bunătatea Lui de a se arăta și oprești bogăția harului Său.

De aceea, să fim neobosiți întru rugăciune. De am fi noi căzuți în prăpastia cea mai adâncă a păcatelor, rugăciunea poate în curând iarăși a ne scoate. Nimeni n-a păcătuit așa de mult ca sluga aceea; ea a săvârșit tot felul de păcate. Aceasta înseamnă cei zece mii de talanți, și el era cu totul deșert de lucrurile cele bune, pentru că el nu avea nimic cu ce să plătească. Și totuși, puterea rugăciunii a putut să-l mântuiască. Așadar, atât de mult a putut rugăciunea, încât a putut izbăvi de pedeapsă și de osândă chiar pe acela, care cu zeci de mii de fapte a supărat pe Domnul.

Totuși, rugăciunea singură nu face totul, ci ea are ajutor harul lui Dumnezeu, care har, propriu-zis, face totul și dă și rugăciunii puterea sa. Aceasta se arată în cuvintele: „Și milostivindu-se domnul slugii aceleia, l-a slobozit și i-a iertat și datoria”. Dintru aceasta trebuie să recunoști că și înainte, și după rugăciunea slugii, milostivirea Domnului a făcut totul.

Dar tot binele ce făcuse sluga prin rugăciunea sa, l-a pierdut prin învârtoșirea sa către tovarășul său. Ducându-se, a aflat pe unul dintre cei ce slujeau cu el și care îi datora o sută de dinari; și cum l-a prins, l-a apucat de grumaz și i-a zis: „Plătește-mi ce-mi ești dator”. Ce putea să fie mai nerușinat decât purtarea aceasta?

Cuvântul iertării sale răsună încă în urechile lui, și totuși, el așa de mult uitase bunătatea Domnului! Vezi cât este de bine a-și aduce aminte cineva totdeauna de păcatele sale? Dacă acest slujitor și-ar fi amintit propriile sale păcate, el nu ar fi fost așa de rău și neomenos. De acea zic eu adeseori, și nu voi înceta a zice, că foarte folositor și de trebuință este ca totdeauna să ne aducem aminte de toate păcatele noastre. Nimic nu poate face pe suflet așa de înțelept, blând și liniștit, ca permanenta amintire a păcatelor sale.

De aceea, Apostolul Pavel așa de adeseori își amintea păcatele sale, nu numai cele de după botez, dar încă și cele pe care le săvârșise înaintea botezului, deși acestea din urmă toate se stârpiseră prin botez.

Iar dacă Pavel își aducea aminte încă și de păcatele săvârșite înainte de botez, cu cât mai vartos datorăm noi să ne amintim încălcările de lege săvârșite după botez? Printr-o astfel de amintire, noi nu numai stingem păcatele, ci prin aceasta ne facem încă mai iubitori către alții și slujim Domnului cu mai multă bunăvoință, căci pomenind pururea greșelile noastre, totdeauna ne aducem aminte de îndurarea Lui.

Nu așa a făcut sluga din Evanghelie, ci uitând mărimea propriei lui datorii, s-a învârtoșat către tovarășul său, și iarăși a pierdut tot ce dobândise prin îndurarea cea dumnezeiască.

„Și apucându-l, îl sugruma zicând: Plătește-mi ce-mi ești dator”. El nu zice: „plătește-mi o sută de dinari”, căci el se rușina, fiindcă acea datorie era atât de mică, ci zicea numai: „Plătește-mi ce-mi ești dator”.

Iar acela a căzut la picioarele lui și îl ruga, zicând: „Mai îngăduiește-mă și îți voi plăti”.

Prin aceste cuvinte, sluga cea dintâi dobândise iertare de la domnul, și pentru aceea se cuvenea ca ele să fie folositoare și tovarășului. Dar crudul acela nici prin aceste cuvinte nu s-a domolit și nici nu a gândit că tocmai prin acele cuvinte se mântuise și el. Dacă el ar fi iertat pe tovarășul său înainte ca domnul să-i ierte datoria lui și să-i arate așa de mare har, aceasta ar fi fost o faptă mărinimoasă.

Dar acum, după ce lui i s-a iertat o așa de mare datorie și i s-a dat un har atât de mare, acum el era oarecum îndatorat a fi cu pogorământ către tovarășul său. Însă el n-a făcut așa, nici nu și-a adus aminte ce deosebite mare era între iertarea de care el se împărtășise și între ceea ce trebuia să facă el tovarășului său.

Datoria aceea se suia la zece mii de talanți, aceasta numai la o sută de dinari. Acela făcuse încălcare de lege împotriva domnului său, acesta era dator numai tovarășului său. După ce el însuși căpătase o binefacere, deși domnul nu aflase întru el nimic bun, ar fi trebuit ca și el să fie compătimitor. Dar la toate acestea el nu gândea, ci orbit de mânie, a apucat pe tovarășul său și l-a aruncat în temniță.

Văzând aceasta, celelalte slugi s-au întristat, cum spune Sfânta Scriptură, și l-au pârât domnului. Și auzind domnul acestea, l-a chemat la sine, l-a înfățișat iarăși înaintea judecății și a zis: „Slugă vicleană, eu ți-am iertat toată datoria”. Când sluga era datoare (chiar cu zece mii de talanți), domnul nu i-a vorbit nici un cuvânt de ocară, dar după ce acela a fost nemilostiv către tovarășul său, domnul s-a mâniat, pentru ca noi să vedem că Dumnezeu mai ușor ne iartă păcatele noastre cele împotriva Lui, decât cele împotriva fraților noștri. „Și domnul l-a dat pe el muncitorilor, până ce va plăti toată datoria lui”.

Deci, care păcat poate să fie mai mare decât nemilostivirea și neîmpăcarea către frați, de vreme ce Dumnezeu pentru acest păcat își retrage binefacerile Sale? Dar este scris: „Darurile lui

Dumnezeu și chemarea Lui nu se pot lua înapoi” (Romani 11, 29). Pentru ce oare, numai de această dată, darul harului și iertarea cea dată iarăși se retrag? Pentru neîmpăcare.

De aceea, nu greșește cel ce va socoti că greșeala aceasta este cea mai rea din toate. Chiar de s-ar ierta toate celelalte păcate, păcatul acesta nu se va ierta; ba și cele mai dinainte iertate, din pricina acestuia, iarăși se vor imputa din nou.

Neîmpăcarea este așadar un rău îndoit. Întâi, ea însăși nu se iartă; al doilea, și datoriile cele vechi, care fuseseră iertate, prin neîmpăcare iarăși se înnoiesc. Așa s-a întâmplat și cu sluga din Evanghelie. Căci Dumnezeu nimic nu urăște și nimic nu urgisește așa de tare ca pe omul neîmpăcat. Acestea ne-a arătat El aici, dar și în rugăciunea pe care El însuși ne-a învățat-o: „Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri” (Matei 6, 12).

Știind toate acestea și scriind în inima noastră pilda biblică, la fiecare amintire de răul ce am suferit de la alții, totdeauna să ne aducem aminte de cele cu care noi înșine am mâniat pe Domnul. Frica pentru propriile noastre păcate ușor va domoli mânia noastră pentru greșelile altora. Iar dacă totuși voim să gândim la greșeli, să gândim la ale noastre proprii.

Dacă gândim la păcatele noastre, atunci nu ne vom aminti greșelile altora. Dacă, dimpotrivă, noi uităm păcatele noastre proprii, cu atât mai lesne cădem în osândirea altora. Dacă sluga aceea n-ar fi uitat datoria sa de zece mii de talanți, nu și-ar mai fi adus aminte de cei o sută de dinari. Însă fiindcă el a uitat datoria aceea, a apucat pe tovarășul său; și fiindcă el a cerut înapoi datoria cea mică, s-a încărcat iarăși cu povara celor zece mii de talanți.

De aceea eu zic, cu îndrăzneală, că neîmpăcarea este păcatul cel mai mare. Nu, nu eu zic aceasta, ci o zice însuși Hristos prin pilda aceasta. De aceea, înainte de toate, să gândim a ne curați de mânie și a ierta vrăjmașilor noștri, știind că nici rugăciunea, nici milostenia, nici postul, nici împărtășirea cu Sfintele Taine, nici altceva nu ne va putea mântui în ziua aceea, dacă noi nu ne-am împăcat.

Iar dacă ne-am împăcat, atunci păcatele noastre pot fi iertate, căci Hristos zice: „De veți ierta oamenilor greșelile lor, Tatăl vostru Cel din cer va ierta și vouă greșelile voastre; iar dacă nu veți ierta altora, nici Tatăl vostru nu vă va ierta vouă” (Matei 6, 14-15).

Așadar, pentru ca noi aici să petrecem o viață pașnică și lină, iar după moarte să dobândim iertarea și lăsarea păcatelor noastre, trebuie să ne sârguim a ne împăca cu toți vrăjmașii pe care îi avem. Atunci iarăși vom împăca cu noi și pe Domnul, chiar de am fi săvârșit împotriva Lui zeci de mii de păcate, și vom fi părtași fericirii celei viitoare. Pe care, fie să o dobândim noi toți, prin harul și prin iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine cinstea și puterea, în vecii vecilor. Amin.

din “Predici la duminici și sărbători” - Sf. Ioan Gură de Aur